

УДК 330.534

А. І. Капліна,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-6714-797X

Н. В. Кириченко,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-1721-258

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.22.63

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ АКТИВІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

A. Kaplina,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management
and Information Technologies, Kherson State Agrarian and Economic University
N. Kyrychenko,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management
and Information Technologies, Kherson State Agrarian and Economic University

ACTUAL PROBLEMS OF STATISTICAL STUDY OF ECONOMIC ASSETS IN MODERN CONDITIONS

У роботі автори розглянули класифікацію економічних активів, застосували структурний і динамічний аналіз даних, а також методи теоретичного дослідження у формі узагальнення, порівняння і спеціальних аналітичних процедур. У рамках проведення системного статистичного аналізу стану та розвитку національної економіки за різними напрямками необхідно чітко визначити склад і структуру економічних активів, їх місце і значення в процесі виробництва товарів і послуг. Удосконалення методів оцінки економічних активів є актуальною проблемою не тільки для макроекономічних розрахунків, а й для адекватного відображення економічних операцій на рівні інституційних одиниць і секторів економіки. Для проведення подібного роду аналітичних процедур необхідно провести всебічний аналіз даних про наявність і рух активів, їх склад і структуру, в тому числі і в міжнародному аспекті. Автори статті неодноразово зверталися у своїх публікаціях до питань макроекономічних розрахунків, що дозволило їм у роботі більш детально розглянути актуальні питання, що стосуються процесів накопичення нефінансових і фінансових активів.

It is necessary to clearly define the composition and structure of economic assets to conduct a systematic statistical analysis of the state and development of the national economy, including at the level of sectors, subsectors and institutional units. The purpose of the work is to systematize data on the availability and movement of economic assets in the context of information sources, methods of their assessment and analysis of the practice of macroeconomic calculations. In this paper, the authors considered the classification of economic assets, applied structural and dynamic data analysis, as well as methods of theoretical research in the form of generalization, comparison, and special analytical procedures. Statistical study of economic transactions with assets involves a detailed review of the groupings and classifications of assets at the level of institutional units, sectors of the economy and the economy as a whole, which will provide reliable information about their availability and movement. As part of a systematic statistical analysis of the state and development of the national economy in various areas, it is necessary to clearly define the composition and structure of economic assets, their place and significance in the production of goods and services. The issue of assessing the value of economic assets, which should reflect their market value, is of significant importance. Improving methods for assessing economic assets is an urgent problem not only for macroeconomic calculations, but also for adequately reflecting economic operations at the level of institutional units and sectors of the economy. Such analytical procedures require a comprehensive analysis of data on the availability and movement of assets, their composition and structure, including from an

international perspective. The authors of the article have repeatedly addressed the issues of macroeconomic calculations in their publications, which allowed them to consider in more detail topical issues related to the accumulation of non-financial and financial assets.

Ключові слова: економічні активи, фінансові інструменти, нефінансові активи, фінансові зобов'язання, статистика, національні рахунки, баланс активів і пасивів.

Key words: economic assets, financial instruments, statistic, non-financial assets, financial liabilities, national accounts, balance of assets and liabilities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Кількісний вимір явищ і процесів, що відбуваються у світовій і національній економіці, в макроекономічній статистиці базується на положеннях СНР — 2008 [1]. СНР-2008 дозволяє задовольнити потребу зацікавлених користувачів в отриманні, обробці та аналізі даних, які дають кількісну характеристику макроекономічних процесів, що відбуваються, в нерозривному зв'язку з їх якісною складовою, за кількома напрямками: отримати оперативну статистичну інформацію про ключові індикатори соціально-економічного розвитку (валовий внутрішній продукт (ВВП), національний дохід, кінцеве споживання в розрізі секторів економіки, індекси-дефлятори тощо). Такого роду статистичні дані широко використовуються політичними і громадськими діячами, журналістами, оглядачами, аналітиками, підприємцями і громадянами як змістовні показники соціального та економічного становища країни і динаміки її розвитку; застосувати статистичні дані для економічного аналізу складу, структури і динаміки макроекономічних показників, оцінки факторів, що визначають тренд розвитку економіки, моделювання та прогнозування різних соціально-економічних явищ і процесів. Подібні аналітичні матеріали становлять інтерес не тільки для органів влади та державного управління, наукових дослідників, а й для представників бізнесу; забезпечити реалізацію програм міжнародних статистичних зіставлень по різних напрямках. У міжнародних зіставленнях широко використовуються відносні статистичні показники інтенсивності (наприклад, показники демографічного навантаження), рівня економічного розвитку (наприклад, обсяг виробленого ВВП на душу населення), відносні величини порівняння (наприклад, співвідношення інвестицій, податкових надходжень або державних витрат у регіональному розрізі). Результати таких зіставлень використовують державні діячі, міжнародні організації, економісти, аналітики для оцінки ефективності функціонування національної економіки в порівнянні з іншими країнами і світовою економікою загалом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розв'язанню завдань, визначених положеннями макроекономічної статистики присвячено праці вітчизняних вчених: О.В. Будько, Д.О. Грицишена, В.М. Жука, І.В. Замули, Г.Г. Кірейцева, О.М. Кондратюк, С.О. Левицької, Н.О. Лоханової, Б.Й. Пасхавера, М.С. Пушкаря, Т.О. Тарасової, О.В. Фоміної та ін., а також зарубіжних вчених: Ш. Астхана, А. Балл, М. Бартоломео, М. Беннетта, Дж. Беббінгтона, Р. Грея, Р. Коуха, М.Дж. Мілне, Д.Л. Оувена, Ц.А. Тілта та ін.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів макроекономічної статистики здійснили

такі вітчизняні науковці, як С.В. Бардаш, В.П. Бондар, Т.А. Бутинець, Б.І. Валуєв, І.К. Дрозд, Т.О. Каменська, В.Ф. Максимова, О.А. Петрик, Н.М. Проскуріна, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук та ін., а також зарубіжні: Л. Браун, К. Гамільтон, Г. Гарднер, Н. Картер, Д. Кортмен та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Рекомендації щодо складання та подання рахунків, методології розрахунку окремих показників, що забезпечує застосування єдиного стандарту в макроекономічній статистиці та дозволяє проводити міжнародні зіставлення [2]. Концепція побудови національних рахунків полягає в розрахунку макроекономічних показників, які знаходять відображення в окремих рахунках, таким чином, щоб система взаємопов'язаних рахунків адекватно описувала різні етапи процесу відтворення (формування економічної вартості). Відповідно до цієї концепції визначено послідовність рахунків: рахунки поточних операцій, рахунки накопичення і баланс активів і пасивів. Рекомендації СНР — 2008 реалізовані за допомогою застосування уніфікованих концептуальних елементів: понять, визначень, категорій, класифікацій, правил складання та аналізу рахунків. Застосування стандартних економічних понять, визначень і категорій є необхідною умовою побудови окремих рахунків та їх систематизації. До основних категорій СНР — 2008 відносять: інституційну одиницю; економічні операції та інші потоки; економічну діяльність; сектори економіки; економічні активи і ряд інших. Класифікація стандартних категорій забезпечує однаковість подання інформації на макроекономічному рівні та її порівнянність за різними напрямками [3].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Значущою категорією макроекономічної статистики є економічні активи. Перш за все це пов'язано з тим, що всі балансові таблиці і найважливіші рахунки складаються на основі інформації про склад і вартість економічних активів, а також їх оцінка лежить в основі розрахунку основних макроекономічних індикаторів. Під активами у СНР — 2008 розуміють акумульований запас вартості, який забезпечує власнику активу отримання економічної вигоди від його володіння або використання протягом певного періоду часу. Економічним власником об'єктів називають інституційну одиницю, яка має право пред'явити вимоги на отримання економічних вигод у зв'язку з володінням або використанням активів у процесі економічної діяльності і приймає на себе відповідні ризики. Під економічною вигодою розуміють користь від певної дії, видиму в результаті порівняння між двома станами. Велика увага у СНС-2008 та статис-

тичній практиці приділяється точній класифікації активів і зобов'язань, так як її застосування дозволяє формувати на основі діючих міжнародних стандартів рахунки накопичення, баланс активів і пасивів, а також розраховувати ключові макроекономічні показники.

Відповідно до діючої класифікації виділяють нефінансові та фінансові активи. Активи, які за своєю суттю не є фінансовими, визнаються нефінансовими активами. Розрізняють дві групи нефінансових активів:

1) вироблені активи — це нефінансові активи, які виникли в результаті процесу виробництва, що підпадають під визначення меж сфери виробництва у СНР. До них відносять основний капітал, матеріальні оборотні кошти, цінності;

2) мимовільні активи — це нефінансові активи, які виникли іншим чином, ніж в результаті процесу виробництва. До них відносять природні ресурси, контракти, договори оренди та ліцензії, придбаний гудвіл, маркетингові активи.

Фінансові активи (AF) визначають як різновид економічних активів, щодо яких присутні права власності і від володіння або використання яких їх власники можуть отримувати економічну вигоду. Критеріями класифікації фінансових активів служать наступні ознаки:

1. Ліквідність активу і форма взаємовідносин між кредитором і позичальником: інструменти участі в капіталі і паї інвестиційних фондів; боргові інструменти (готівкова валюта і депозити, боргові цінні папери, позики і позики, страхові та пенсійні програми і програми стандартних гарантій, спеціальні права запозичення, інша дебіторська / кредиторська заборгованість); інші фінансові активи та зобов'язання.

2. Функціональні категорії інвестицій (в рамках побудови фінансового рахунку): прямі інвестиції; портфельні інвестиції; похідні фінансові інструменти; інші інвестиції; міжнародні резерви (резервні активи).

3. Інституційні підсектори: центральний банк; банки; органи державного управління; інші сектори, які поділяються на дві групи: інші фінансові організації (крім банків) і нефінансові організації, домашні господарства і некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства. Специфіка активу, як категорії СНР-2008, полягає в тому, що його наявність та/або використання дає можливість власнику здійснити перенесення вартості активу з одного звітного періоду в інший період часу, отримати економічні вигоди не тільки у звітному періоді, а й протягом певного часу. У зв'язку з тим, що активи є забезпеченням отримання економічних вигод їх власниками, то вони повинні бути оцінені за адекватною ринковою вартістю. Дані про склад і вартість активів знаходять відображення в балансі активів і пасивів і на рахунках накопичення. У балансі активів і пасивів показана вартість активів і зобов'язань інституційних одиниць на певний момент часу (на початок і кінець року). Баланс активів і пасивів розробляють не тільки в розрізі інституційних одиниць, а й для секторів економіки і національної економіки в цілому. Баланси активів і пасивів на рівні інституційних одиниць і секторів економіки характеризують вартість належних їм активів і прийнятих ними зобов'язань. Цьому критерію повністю відповідають фінансові активи та основні фонди (машини, обладнання, споруди).

У ряді випадків для визначення вартості активів, наприклад, природних ресурсів (земля, корисні копа-

лини, біологічні ресурси), необхідно враховувати фактичну можливість власника реалізувати свої права на них шляхом отримання економічної вигоди. У балансі активів і пасивів такі види активів відображаються тільки за умови, якщо їх власник фактично отримує економічні вигоди від володіння ними або від їх використання. Не враховують у балансі активів і пасивів такі ресурси, як атмосфера, морська акваторія, нерозвідані родовища природних корисних копалин, так як вони не можуть бути кваліфіковані як об'єкт права власності, отже, не можуть приносити економічні вигоди конкретному суб'єкту економічної діяльності.

Істотною умовою для відображення вартості нефінансових активів у макроекономічних розрахунках є належність власників активів до резидентів країни. Тільки в тому випадку, якщо власником нефінансового активу є резидент країни, він може бути врахований в макроекономічних розрахунках і відображений в балансі активів і пасивів. Такий підхід застосовується щодо рухомих нефінансових активів, а щодо нерухомих об'єктів — з деякими особливостями. Відносно нерухомих нефінансових активів, наприклад природних ресурсів, об'єктів основного капіталу, які розташовуються на економічній території країни і не можуть її покинути не при яких обставинах, а належать на правах власності нерезиденту країни, для проведення макроекономічних розрахунків створюють умовного резидента, що дозволяє відобразити вартість даних активів у балансі активів і пасивів.

Сукупність активів, якими володіють інституційні одиниці або сектори економіки, є індикатором економічного статусу і акумулюються в балансі активів і пасивів за балансуючою статтею — чиста вартість капіталу. Показник чистої вартості капіталу розраховується як вартість всіх активів за вирахуванням вартості їх зобов'язань. На рівні національної економіки цей показник відображає вартість нефінансових активів і чистих вимог до решти світу і називається національним багатством. Величина національного багатства дорівнює сумі чистого капіталу всіх інституційних секторів.

Визначення ринкової вартості економічних активів є суттєвим питанням у процесі розробки та подання даних макроекономічної статистики. Під поточною ринковою вартістю активів розуміють ціну, за якою вони можуть бути реалізовані на відкритому ринку в умовах конкуренції, за умови, що учасники угоди діють розумно, маючи достатньо інформації, а також на характер і обсяг угоди не впливають які-небудь надзвичайні обставини. За даними державної служби статистики України склад і вартість економічних активів, характеризують вартість матеріальних оборотних коштів, цінностей, що відносяться до вироблених нефінансових активів, а також частина мимовільних нефінансових активів (деякі види природних ресурсів — земля, водні ресурси, некультивовані водні біологічні ресурси; контракти, договори оренди та ліцензії, придбаний гудвіл і маркетингові активи) не знайшли відображення в складі балансу активів і пасивів, через відсутність нині можливості оцінити їх за ринковою вартістю.

Таким чином, в балансі активів і пасивів вироблені нефінансові активи сформовані в частині тільки вартості основного капіталу, а мимовільні нефінансові активи відображають вартість окремих елементів природних ресурсів (мінеральні та енергетичні корисні копалини;

некультивовані біологічні) за даними оцінки Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Відсутність механізму оцінки поточної ринкової вартості економічних активів у повному обсязі суттєво знижують рівень макроекономічних розрахунків та аналітичні можливості балансу активів і пасивів.

На нашу думку, такий стан обумовлений недостатнім рівнем розвитку ринкових відносин в українській економіці, наявність монополії в окремих видах діяльності, а також застосування інституційними одиницями міжнародних стандартів фінансової звітності в усиченому вигляді. Розрахунок поточної ринкової вартості запасів основного капіталу здійснюють на основі таких способів: витратний спосіб передбачає оцінювати вартість основного капіталу за рівнем витрат, які необхідні для відтворення або заміщення об'єкта оцінки; порівняльний спосіб передбачає порівняння об'єкта оцінки з аналогічними об'єктами, щодо яких є інформація про ціни угод або пропозицій; прибутковий спосіб полягає в дисконтуванні майбутніх економічних вигід, які можна очікувати від даного активу.

Зміна поточної ринкової вартості запасів основного капіталу за звітний період відображається на рахунках накопичення, до яких відносяться: рахунок операцій з капіталом містить дані про валове накопичення і споживання основного капіталу; рахунок переоцінки характеризує зміни в поточній ринковій вартості основного капіталу за звітний період внаслідок змін цін. Зміна вартості основного капіталу призводять до утворення холдингового прибутку (збитку) у власників активу; рахунок інших змін в обсязі основного капіталу відображає зміну вартості активів під впливом інших факторів, які не пов'язані з операціями з капіталом і зміною цін. До таких факторів відносять вплив на вартість активів екстраординарних подій, великомасштабних стихійних лих, техногенних катастроф, змін у класифікації та структурі інституційних одиниць і активів, а також рух активів, який не є результатом економічних операцій, інших змін, крім перерахованих вище.

Фінансові рахунки і баланси фінансових активів і зобов'язань є складовою частиною системи національних рахунків України. В рамках СНР-2008 фінансові рахунки і баланси фінансових активів і зобов'язань представлені в розрізі інституційних секторів економіки і фінансових інструментів, які використовує кожен сектор для проведення фінансових операцій. Фінансові рахунки і баланси фінансових активів і зобов'язань вирішують кілька важливих завдань: є інформаційною базою для проведення структурного аналізу фінансових потоків в економіці за різними напрямками на макроекономічному рівні (flow-of-funds analysis); дозволяють оцінити обсяг і склад фінансових активів і зобов'язань агентів економічної діяльності; своєчасно ідентифікувати ризики що виникають, наявність фінансового дисбалансу у розрізі секторів економіки для підтримки фінансової стабільності та забезпечення макропруденційного регулювання; представляють дані про структуру портфеля секторів економіки (крім банківської системи); використовуються для аналізу впливу трансмісійного механізму грошово-кредитної політики; дають можливість простежити взаємозв'язок між кредитними та фондовими ринками, формуванням і динамікою показників боргу за різними секторами економіки. Фінансові рахунки, баланси фінансових активів і зобов'язань

розробляються щорічно в розрізі кварталів відповідно до чинних міжнародних стандартів [5—7], закріплених в СНР — 2008.

Тому первинна інформація, отримана з різних інформаційних джерел, піддається певним технічним процедурам, спрямованим на забезпечення належного рівня контролю за її достовірністю і можливістю її обробки. Наприклад, виключення дублювання даних, зіставлення отриманих даних з довідниками і класифікаторами, забезпечення цілісності і повноти інформаційної бази, доповнення звітності новими показниками, перевірка коректності заповнення звітності, розрахунок індикатора якості даних і ряд інших. До основних джерел інформації для побудови фінансових рахунків і балансів фінансових активів і зобов'язань відносять: грошово-кредитну статистику; міжнародну інвестиційну позицію України; статистику державних фінансів; дані Міністерства фінансів України про зовнішній і внутрішній державний борг, вираженому в державних цінних паперах; базу даних з цінних паперів; Єдиний державний реєстр юридичних осіб; звітність інвестиційних фондів і некредитних фінансових організацій; річну бухгалтерську звітність. Особливе місце в макроекономічних розрахунках займає Міжнародна інвестиційна позиція (МІП), яка являє собою статистичний звіт, що відображає на певний момент часу вартість зовнішніх фінансових активів і зобов'язань резидентів країни перед нерезидентами. У Міжнародній інвестиційній позиції відображаються зміни, які відбулися протягом звітного періоду в результаті фінансових операцій, вартісних змін (переоцінки) та інших змін. Міжнародна інвестиційна позиція охоплює всі іноземні фінансові активи резидентів і зобов'язання по відношенню до нерезидентів.

Показники міжнародної інвестиційної позиції взаємопов'язані з даними статистики платіжного балансу, міжнародних резервів, зовнішнього боргу, грошово-кредитної статистики, системи національних рахунків, а також статистики державних фінансів [8, 9]: платіжний баланс: статті фінансового рахунку платіжного балансу повністю відповідають змінам за рахунок операцій у міжнародній інвестиційній позиції; міжнародні резерви: дані знаходяться в повній відповідності; зовнішній борг: дані за зовнішнім боргом кореспондують з аналогічними статтями міжнародної інвестиційної позиції (за винятком позиції з цінних паперів сектора державного управління); грошово-кредитна статистика: дані Міжнародної інвестиційної позиції банків і центрального банку узгоджуються з даними грошово-кредитної статистики.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У рамках проведення системного статистичного аналізу стану та розвитку національної економіки за різними напрямками необхідно чітко визначити склад і структуру економічних активів, їх місце і значення в процесі виробництва товарів і послуг. Крім того, істотне значення має питання про оцінку вартості економічних активів, яка повинна відображати їх ринкову вартість. Удосконалення методів оцінки економічних активів є актуальною проблемою не тільки для макроекономічних розрахунків, а й для адекватного відображення економічних операцій на рівні інституційних одиниць і секторів

економіки. Економічні активи визнаються такими в тому випадку, якщо вони приносять економічну вигоду своєму власникові. Тому оцінка ефективності використання активів в економічній діяльності або володіння активами є не менш складним завданням для аналітиків. Для проведення подібного роду аналітичних процедур необхідно провести всеосяжний аналіз даних про наявність і рух активів, їх склад і структуру, в тому числі і в міжнародному аспекті. Для оцінки ефективності використання нефінансових активів особливу увагу доцільно приділити основному капіталу в першу чергу з точки зору вивчення його стану. Виробничий потенціал економіки безумовно залежить від стану виробничої бази. На застарілому обладнанні, в тому числі морально зношеному, домогтися економічного зростання неможливо. Не менш гострим питанням оцінки нефінансових активів при проведенні макроекономічних розрахунків є визначення їх ринкової вартості в частині невиробничих нефінансових активів, матеріальних оборотних коштів і цінностей. Це пов'язано з ідентифікацією власників, у ряді випадків з відсутністю механізму визначення ринкової вартості об'єктів, критеріями для оцінки залучення активів у виробничий процес і рядом інших причин.

Статистичне вивчення фінансових активів та їх використання є актуальним і перспективним напрямком аналітичної роботи. Нині у нашій країні це питання ще не розроблено детально, хоча йде активне впровадження міжнародних стандартів у статистичну практику. Якість інформації про функціонування фінансового сектора за останній час значно покращився, але є ще прогалини у даних, які необхідні для проведення якісного аналізу і в частині охоплення досліджуваної сукупності, і у термінах отримання оперативної інформації. Відносно оцінки фінансових активів велике значення має цифровізація роботи, в тому числі електронний обмін даними, впровадження електронного документообігу і т. п. Крім того, слід враховувати, що фінансова діяльність породжує велику кількість нових і модифікованих фінансових інструментів, які знаходять застосування на практиці. У зв'язку з цим необхідно їх оперативно ідентифікувати, вимірювати і враховувати в економічних розрахунках на різних рівнях.

Література:

1. Бойко Я.М., Гапак Н.М. ВВП України: рівень та тенденції динаміки. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. С. 69—72.
2. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки. Київ: НІСД, 2016. 50 с.
3. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку країни. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 34—36.
4. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2017>
5. Клівіденко Л.М., Русятинська А.О. Сучасні проблеми дослідження макроекономічних показників у контексті розвитку економіки. Гроші, фінанси і кредит. 2016. вип. 10. С. 804—808.
6. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Про стан платіжного балансу в 2017 році. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=24491388>
8. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2018—2020 роки: постанова кабінету міністрів України від 31.05.2017 № 411. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c3d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoSotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>
9. Хацька О.П., Вертелецький М.В. Аналіз динаміки ВВП та інших країн світу. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf
10. Юрій С.М. Фактори впливу на державний борг України. Економіка і суспільство. 2017. № 10. С. 705—709.

References:

1. Bojko, Ya.M. and Hapak, N.M. (2017), "GDP of Ukraine: level and trends of dynamics", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, pp. 69—72.
 2. NISD (2016), "Debt sustainability as a strategic direction to increase the level of financial security", available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/borg-1fd6c.pdf> (Accessed 10 Nov 2021).
 3. Broiaka, A. A. (2017), "Macroeconomic indicators as indicators of socio-economic development of the country", *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii, Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku ekonomiky, obliku, finansiv ta upravlinnia v Ukraini ta sviti*, [Current state and prospects of economic development, accounting, finance and management in Ukraine and the world: coll. thesis add. international scientific-practical conf.], Poltava, Ukraine, pp. 34—36.
 4. minfin.com.ua (2017), "State debt of Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2017> (Accessed 10 Nov 2021).
 5. Klividenko, I.M. and Rusiatynska, A.O. (2016), "Modern problems of research of macroeconomic indicators in the context of economic development", *Hroshi, finansy i kredyt*, vol. 10, pp. 804—808.
 6. State Statistics Service of Ukraine (2021), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 10 Nov 2021).
 7. Natsionalnyi bank Ukrainy (2017), "On the balance of payments in 2017", available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=24491388> (Accessed 10 Nov 2021).
 8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "Forecast of economic and social development of Ukraine for 2018—2020", available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c3d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoSotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki> (Accessed 10 Nov 2021).
 9. Khaiets'ka, O.P. and Vertelets'kyj, M.V. (2018), "Analysis of GDP dynamics in Ukraine and other countries of the world", *Efektivna ekonomika*, vol. 1, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf (Accessed 10 Nov 2021).
 10. Yuriy, S.M. (2017), "Factors influencing the public debt of Ukraine", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 10, pp. 705—709.
- Стаття надійшла до редакції 15.11.2021 р.*